

KLAGANDE

[REDACTED]

Ombud: David Kolonej
Särnmark Assistans AB
Box 1393
171 27 Solna

MOTPART

Försäkringskassan

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 22 april 2015 i
mål nr 25923-14, se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver underinstansernas avgöranden och förklarar att
[REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § 3 LSS.

Kammarrätten visar målet åter till Försäkringskassan för prövning av om
övriga förutsättningar för rätt till assistansersättning föreligger.

██████████ fullföljer sin talan och anför i huvudsak följande. Försäkringskassan har tidigare bedömt att hon tillhör personkretsen. Även hennes bosättningskommun anser att hon tillhör personkretsen och hon är idag beviljad personlig assistans av kommunen. Hon har ett stort och omfattande funktionshinder sedan födseln på grund av en hjärnskada, cerebrala pares. Hon är förlamad i benen och är därför beroende av elektrisk rullstol vid alla förflyttningar. För att ta sig ur rullstolen, säng, toalett, bil, duschstol och andra överflyttningar är hon beroende av någon annan. Hon är så pass funktionsnedsatt i benen att det är att betrakta som en förlamning. Hon kan inte höja armarna över axelhöjd och har allmänt nedsatt motorik och styrka i armarna och händerna. Hennes epilepsi gör att hon kan förlora medvetandet och falla ur rullstolen, vilket är styrkt genom läkarintyg. Av ingiven ADL-utredning, utförd på Danderyds sjukhus, framgår att hennes funktionsnedsättningar förorsakar henne betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och att hon har ett omfattande behov av stöd och service.

Försäkringskassan bestrider bifall till överklagandet och anför i huvudsak följande. För att man ska ha rätt till assistansersättning krävs ett medicinskt underlag som styrker att man tillhör den personkrets som kan få assistansersättning. Det medicinska underlaget bör innehålla diagnos, funktionsnedsättning, aktivitetsbegränsning samt det logiska sambandet mellan diagnos, funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning. Det medicinska underlaget ska ligga till grund för beslutet, men det är inte läkare, psykolog eller arbetsterapeut som avgör om man har rätt till assistansersättning. Det är Försäkringskassan som bedömer detta. Försäkringskassan har bedömt att det medicinska underlaget styrker att ██████████ har ett varaktigt funktionshinder. Däremot saknas underlag där ██████████ aktivitetsbegränsning beskrivs genom objektiva undersökningsfynd. Läkarens beskrivning av hennes funktionshinder saknar en närmare redogörelse för hur och i vilken omfattning funktionshindret påverkar henne i vardagslivet. ██████████ behov av stöd och service är inte av den omfattning som avses i lagen (1993:387) om stöd och service till

vissa funktionshindrade, LSS, varför hon inte bedöms tillhöra personkretsen.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

För att ingå i personkretsen enligt 1 § 3 LSS krävs att personen har varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed att personen har ett omfattande behov av stöd eller service.

Av läkarintygen, utfärdade av överläkaren [REDACTED] på Danderyds sjukhus, framgår bl.a. följande. [REDACTED] har en permanent störning av rörelseförmågan i båda kroppshalvorna. Rörelseförmågan är mycket kraftigt nedsatt i benen vilket leder till att hon endast kan stå och ta något steg med levande hjälp till och från sin rullstol. Hon är permanent rullstolsberoende. Koordinationen och rörelseförmågan är också nedsatt i armarna och hon kan t.ex. inte lyfta dessa över axelhöjd. Hon kan inte klara ADL-situationer som toalettbesök, dusch samt på- och avklädning utan hjälp från annan person. Epilepsin leder till plötslig medvetandeförlust och muskelkramper med omkullfall och andra akuta skaderisker. Anfallsfrekvensen har under senaste året ökat.

Leg. arbetsterapeuten [REDACTED] Danderyds sjukhus, har i intyg från den 8 oktober 2013 uppgett bl.a. följande. Hon träffade [REDACTED] i hemmet för fyra år sedan för en bedömning av förmåga till självständighet i ADL. En ny bedömning har den 12 september 2013 gjorts på Danderyds sjukhus. Då [REDACTED] tillstånd är kroniskt har ADL-förmågan inte förbättrats mellan de två tillfällena utan snarare, i en del aktiviteter, försämrats. [REDACTED] är på grund av sin medfödda funktionsnedsättning och epilepsi i behov av mycket hjälp för att kunna ha ett fungerande och aktivt liv på egna villkor. Hon är beroende av en person vid

alla överflyttningar som t.ex. till och från säng, rullstol och toalett. Hon klarar själv hand- och ansiktshygien men behöver hjälp med hår- och ryggtvätt, nedre hygien, munhygien, manikyr samt pedikyr. Hon är även i behov av hjälp med på- och avklädning samt att plocka fram kläder. Vid måltidssituationen behöver hon hjälp att lägga upp mat och få den skuren. Vidare behöver hon hjälp med veckohandling och i stort sett alla tyngre göromål i hemmet som t.ex. städning, tvätt och strykning. [REDACTED] är i behov av hjälp i de flesta dagliga förekommande aktiviteter.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Det är ostridigt att [REDACTED] har ett varaktigt funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande. Frågan i målet är således om hennes funktionshinder är stort och förorsakar henne betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och att hon därmed har ett omfattande behov av stöd eller service.

[REDACTED] är permanent rullstolsburen och behöver hjälp av annan med alla förflyttningar, t.ex. till och från rullstol, säng och toalett. Det medicinska underlaget i målet får vidare anses visa att [REDACTED] behöver hjälp med stora delar av vardagsrutiner så som t.ex. hygienbestyr, toalettbesök och på- och avklädning. Hennes hjälpbehov föreligger dagligen och löpande i många olika situationer och får enligt kammarrättens mening anses medföra att hon har ett omfattande behov av stöd eller service. Mot bakgrund härav anser kammarrätten att [REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § 3 LSS.

Kammarrätten kan inte som första instans pröva [REDACTED] rätt till assistansersättning. Det får ankomma på Försäkringskassan att pröva om förutsättningarna för denna insats är uppfyllda. Målet ska därför visas åter till Försäkringskassan för fortsatt handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Catharina Abrahamsson
kammarrättsråd
ordförande

Madelaine Tunudd
kammarrättsråd
referent

Maria Åhrling
kammarrättsråd

Heidi Sundgren
föredragande

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen
Enhet 17

DOM
2015-04-22
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
25923-14

KLAGANDE

[REDACTED]

Ombud: David Kolonej
Särnmark Assistans AB
Box 1393
171 41 Solna

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten, Stockholm
103 51 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut 2014-08-18, se bilaga 1.

SAKEN

Assistansersättning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 591189

Postadress

115 76 Stockholm

Besöksadress

Tegeluddsvägen 1

Telefon

08-561 680 00

E-post:

forvaltningsrattenistockholm@dom.se

Telefax

08-561 680 01

Expeditionstid

måndag – fredag

08:00-16:30

YRKANDE M.M.

I ett omprövningsbeslut den 18 augusti 2014 ändrade inte Försäkringskassan ett beslut av den 14 maj 2014 i vilket [REDACTED] inte beviljades assistansersättning. Som skäl angavs att hon inte bedömdes tillhöra den personkrets som kunde ha rätt till assistansersättning. Se bilaga 1.

[REDACTED] yrkar att Förvaltningsrätten fastslår att hon tillhör personkretsen enligt 1 § 3 LSS och att rätten därefter återförvisar målet till Försäkringskassan för fortsatt handläggning.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet är om det föreligger förutsättningar att bevilja [REDACTED] assistansersättning mot den bakgrunden att hon anses omfattas av den personkrets som kan beviljas sådan ersättning.

Det grundläggande kravet för att [REDACTED] ska kunna beviljas assistansersättning är att hon bedöms omfattas av den personkrets som anges i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Frågan i målet är om [REDACTED] uppfyller förutsättningarna för att tillhöra personkrets 3.

Enligt personkrets 3 omfattas människor som har andra *varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder* som uppenbart inte beror på ett normalt åldrande, om de är *stora* och orsakar *betydande svårigheter i den dagliga livsföringen* och därmed har ett *omfattande behov* av stöd och service.

I målet är ostridigt att [REDACTED] har ett varaktigt fysiskt funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande. Frågan är således om hennes funktionshinder också är så stort och förorsakar henne sådana bety-

dande svårigheter i den dagliga livsföringen att hon har ett omfattande behov av stöd och service.

Av förarbetena till LSS framgår att med *stora* (och varaktiga) *funktionshinder* avses att funktionshindret ska ha en sådan karaktär eller omfattning av det starkt påverkar flera viktiga livsområden samtidigt, exempelvis boende, fritid eller behov av habilitering eller rehabilitering. Den enskilde ska till följd av sitt funktionshinder dagligen vara mycket beroende av hjälpmedel eller har återkommande behov av annan hjälp för den dagliga livsföringen i hemmet, i skolan/arbetet, på fritiden eller för att förflytta sig, att meddela sig med andra eller för att ta emot information. Personer med uttalade rörelsehinder, grava syn- eller hörselskador eller svårartade och individualiserande effekter av sjukdomar som exempelvis diabetes eller hjärt- och lungsjukdomar kan utgöra exempel. Svåra mag- och tarmsjukdomar som orsakar betydande inskränkningar i den enskildes dagliga liv är andra exempel. Även vissa psykiatriska sjukdomar och störningar kan anses utgöra stora och varaktiga funktionshinder (prop. 1992/93:159, s. 55).

Av Riksförsäkringsverkets vägledning 2003:6 ”Assistansersättning”, s. 96 (RFV 2003:6), avses med *betydande svårigheter i livsföringen* bl.a. då en enskild inte på egen hand kan klara vardagsrutiner som exempelvis hygien, toalettbestyr, på- och avklädning, mathållning, förflyttning inomhus och utomhus, sysselsättning eller att utföra nödvändig träning eller behandling. Även kommunikationssvårigheter kan utgöra betydande svårigheter i livsföringen.

Med *omfattande behov av stöd och service* innebär att den enskilde ska ha ett återkommande behov av särskilt stöd för att klara av funktioner som andra utan funktionshinder kan klara av på egen hand. Med återkommande avses att behovet finns dagligen och i olika situationer och miljöer. Behov av hjälp vid bl.a. toalettbesök, på- och avklädning, matlagning, förflytt-

ning, sysselsättning och fritidsaktiviteter kan utgöra exempel på omfattande behov av stöd och service. Både *kvantitativa och kvalitativa* aspekter kan ingå i begreppet omfattande (prop. 1992/93:159, s. 56).

Av den medicinska utredningen i målet framgår bl.a. att [REDACTED] är rullstolsburen på grund av en CP-skada och att hon har epilepsi. Hennes funktionsnedsättningar resulterar i en störning av rörelseförmågan. Hon kan endast stå och gå med hjälp av annan. Hennes koordination och rörelseförmåga i armarna är nedsatt. Förvaltningsrätten anser dock att läkarens beskrivning av hennes funktionshinder saknar en närmare redogörelse för hur och i vilken omfattning funktionshindret påverkar henne i hennes vardag. Mot denna bakgrund finner förvaltningsrätten inte anledning att göra en annan bedömning än den Försäkringskassan har gjort på så sätt att det inte har gjorts sannolikt att [REDACTED] funktionshinder är så stort att det förorsakar betydande svårigheter i hennes dagliga livsföring. Hon kan därmed inte heller anses ha ett omfattande behov av stöd och service. Förvaltningsrätten anser således att det saknas förutsättningar att anse att [REDACTED] omfattas av den personkrets som kan bedömas ha rätt till assistansersättning.

Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 1 (DV 3104/1A).

Magnus Åhammar
Rådman

Nämndemännen Hans Beckerman, Lars Herling och Lena Lindqvist (skiljaktig) har också deltagit i avgörandet.

Handläggare har varit föredraganden Katarina Stütz Norland.

Skiljaktig mening

Mot bakgrund av vad som har framkommit i utredningen är det visat att [REDACTED] har ett stort och varaktigt funktionshinder som orsakar betydande svårigheter i hennes dagliga livsföring. [REDACTED] har därmed ett omfattande behov av stöd och service. Hon ska således anses omfattas av den personkrets som kan beviljas assistansersättning. Målet ska därför visas åter till Försäkringskassan för en erforderlig utredning huruvida [REDACTED] uppfyller övriga förutsättningar för assistansersättning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om

de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.